

LUPTA MINERILOR DÎMBOVIȚENI ÎN PERIOADA CRIZEI ECONOMICE DIN 1929 — 1933*).

DUMITRU ANGELESCU

Apăsăți de greutatea materiale și de condițiile tot mai grele în care munceau în anii crizei, minerii din România s-au ridicat la luptă pentru o viață mai bună. Între anii 1929—1933, minerii au fost alături de petroliști și ceferiști, dînd un exemplu de mare eroism. „Prima mare bătălie de clasă din șirul luptelor sociale din această perioadă o constituie luptele minerilor de la Lupeni din 1929“¹.

Zona carboniferă a județului Dîmbovița se întindea pe raza comunelor : Glodeni, Aninoasa, Doicești, Șotînga, Gheboieni, iar principalele societăți extractive erau „Carbon“, C. Georgescu et M. I. Bendic, I. Bucșeneanu, Laurențiu Zara et M. I. Bendic, P. Buvier, Gr. A. Filitti și S. Dutour, Gh. M. Corbescu“².

Majoritatea muncitorilor erau din satele : Șotînga, Doicești, Aninoasa, Glodeni, Vulcana-Pandelea, Tătărani, Gheboeni, Pietrari și foarte puțini din alte părți.

Ca și în alte centre miniere din țară, lucrătorii din minele județului Dîmbovița lucrau în condiții extrem de grele. Munca în galeriile subterane, neaerisite, încinse de căldură și pline de apă făcea ca viața lor „din aceste cauze să fie (...) mai scurtă decît la oricare altă profesiune, foarte puțini dintre ei atingeau vîrsta de 55—60 ani“³.

În primele două decenii ale secolului nostru, cărbunele se extrăgea în special de la suprafață sau din galerii puțin adînci, dar cu fiecare an adîncimea lor s-a mărit și extragerea devenea tot mai primejdioasă.

---

* Am folosit cîteva date din acest studiu, într-un articol comemorativ, apărut în presa locală.

¹ Nicolae Ceaușescu : România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. I, Buc., 1968, pag. 362.

² Arhivele St. Dîmbovița, fond Inspectoratul Muncii, dos. nr. 52/1930, f. 44.

³ Statistica minieră a României, Buc. 1932, pag. 170—171.

În perioada crizei economice, din județul nostru se extrăgeau cantități din ce în ce mai mici de cărbune: de la 5,18% pe țară în 1928 la 1,05% în 1933, ceea ce însemna în cifre de la 3.027.240 tone la 1.158.455. Datele de mai sus sînt extrase din „Statistica industriei extractive 1935—1939“, București, 1939, dar trebuie să avem în vedere că în acea perioadă, prin diferite metode, patronii recurgeau la evaziuni fiscale și aceasta nu ne garantează exactitatea absolută a cifrelor. După cum vom vedea însă, în această perioadă multe mine din județ își încetează temporar sau definitiv activitatea din lipsă de debușuri.

Între patronii minelor și lucrători s-au produs numeroase conflicte de muncă, dintre care le vom descrie pe cele mai importante.

La 18 ianuarie 1929 a avut loc o grevă la Minele de lignit M. I. Bendic et Comp. și Fotinica (Fotinoica) din comuna Șotinga. Cauza principală a grevei a fost încercarea lui M. I. Bendic de a reduce salariile angajaților sub motivul că „prețul fierului a crescut de la 4,5 lei la 16 lei kg., uneltele, mașinile, articolele tehnice și tot ce se fabrică în străinătate s-au scumpit cu 60%, lemnele luate de la stat s-au scumpit...“⁴.

În întîmpinarea acestei măsuri, lucrătorii prezintă un memoriu în care formulează și următoarele revendicări:

1. (...) în cazul cînd nu se mărește salariul, nici măcar să nu se scadă.
2. (...) să li se construiască o baie.
3. (...) să fie asigurați pe viață de către patroni (în cazuri de accidente) atît ei cît și familiile lor.
4. să li se facă un auto-car ambulanță, pentru transportul accidentaților.
5. să li se aplice regimul de muncă și salariile de la societățile din Petroșani și Lupeni.
6. (...) în conformitate cu dispozițiile art. 21 din lege, să se facă o expertiză cu un domn inginer, care să constate cîștigul realizat de patroni față de salariile lor“⁵.

În încheierea memoriului, semnatarii spun textual „(...) nu mai putem în acest mod a ne mai cîștiga existența, nemaiavînd altă ocupație decît pe aceasta de mineri, fiind lipsiți cu totul de alte mijloace.

„(...) Noi nu numai că nu putem suporta scăderea la prețul destul de derizoriu, și cerem a ni se acorda un mic spor la salariu, spre a ne putea și noi cel puțin hrăni familiile și a nu ne lăsa pradă mizeriei în care ne zbatem, 50% din copiii din comuna noastră industrială nu pot urma școala, părinții neavînd mijloace de a-i îmbrăca și cumpăra cărți“⁶.

Ca urmare a neînțelegerilor care au urmat, s-a ajuns la un proces între mineri și patroni. Acest proces s-a judecat la Tribunalul Dîmbovița în zilele de 30 ianuarie, 6, 8 și 12 februarie 1929. Delegația patronilor a fost condusă de M. I. Bendic și I. Bucșeneanu, proprietari. Delegația

⁴ Arhivele St. Dîmbovița, ibidem.

⁵ Idem, dos. nr. 5/1929, f. 11.

⁶ Ibid.

muncitorilor era alcătuită din Grigore I. Safta și Ion Grigore Preda, care au prezentat tribunalului o împuternicire semnată de 302 mineri (din care 95 au pus degetul).

Sentința de arbitraj este dată de Tribunalul Tîrgoviște la data de 15 februarie 1929 și are în esență următorul conținut : „Comisia în majoritate de trei consideră că dat fiind materialul adunat la dosar ca : bilanțuri, tablouri comparative de plata salariilor etc. cât și timpul scurt în care trebuiesc rezolvate aceste conflicte găsim că nu mai este necesară o asemenea expertiză“⁷ (aceasta cu privire la cererea muncitorilor de a se face o expertiză asupra averilor patronilor). Hotărîrea se încheie cu mențiunea că „salariile vor fi scăzute cu procentele indicate“⁸, din care noi am reprodus următorul tabel :

Felul lucrului	Pînă la salariul de lei pe zi	Procent de scădere		Urmează să primească
		%	lei	
Lucrătorii de regie	60	11,6	6,95	53,05
„ „	80	15,6	12,50	67,50
„ „	100	17,6	17,60	82,40
	peste 100	21,0	Cîte 2,10 lei pentru fiecare 10 lei.	

Tot în luna ianuarie 1929 (în ziua de 3), începînd de dimineața de la orele 7, a izbucnit o puternică grevă și la minele de lignit „Sfoara Mică“ și „Valea Neului“ din Șotînga, *grevă care a durat 4 zile și au participat 563 mineri*“⁹. Minerii protestau împotriva reducerii salariilor ce urma să se facă. Vestea s-a răspîndit foarte repede și la alte mine, ca de exemplu la „Fotinica“ (Fotinoaița), unde „82 de angajați au declarat și ei grevă“¹⁰. Pînă la procesul din februarie, patronii au renunțat la micșorarea salariilor, dar din februarie scăderea s-a făcut automat la toate minele.

În luna mai 1929, patronii au încercat să aplice o nouă scădere a salariilor, de data aceasta lucrătorilor de la Gheboieni și Mărgineanca.

La 30 mai, un număr de „210 muncitori declară grevă din cauza reducerii salariului, lipsa alimentelor, atitudinea și conduita aspră a adminis-

⁷ Ibidem, f. 4.

⁸ Ibidem, f. 7.

⁹ Ibid.

¹⁰ Idem, dos. nr. 19/1929, f. 57.

tratorului“¹¹. După mai multe discuții, s-a ajuns la un compromis în sensul că muncitorii au acceptat reducerea făcută în februarie, „cu condiția să nu se mai scadă și de data aceasta“¹².

În noiembrie 1930, Comitetul județean pentru ajutorarea șomerilor face un apel la proprietarii de întreprinderi și societăți, pentru ca aceștia să sprijine cu bani fondul ce urma a fi constituit. M. I. Bendic, proprietarul minelor din Șotînga, nu numai că nu oferă nimic, dar în răspunsul său scris, arată că a și licențiat la 1 mai 1930 „un număr de 335 lucrători din 543 întrebuițați pînă atunci“¹³. Pe lângă aceste cifre, el mai arată textual că „cine din Șotînga spune că nu are de lucru și este șomer dovedește rea credință și este pur și simplu leneș“¹⁴. Acesta era răspunsul dat de M. I. Bendic, care nu diferea de altele decît prin tonul său brutal. Reproducem tabelul așa cum este alcătuit de M. I. Bendic, în răspunsul dat comitetului județean¹⁵.

Denumirea exploatării	Existenți la 1 aprilie 1930	Licențiați	Rămași în lucru
C. Georgescu et M. I. Bendic	236	160	72
Valea Neului	156	120	36
Sfoara Mică	83	53	30
Roșca	27	12	15
Linia ferată îngustă	45	22	23
Total	543	367	176

Șirul conflictelor de muncă dintre mineri și patroni a continuat și în anii următori. Între 19 martie 1931 și 1 mai 1932 au avut loc din nou greve și demonstrații pentru potolirea cărora „a intervenit jandarmeria“¹⁶.

În ziua de 13 martie 1932, un număr de 63 de mineri se plîng în scris că n-au primit salariul din decembrie 1931 și că „ei și familiile lor mor literalmente de foame“. Neprimind răspunsul și nici drepturile cuate, a doua zi ei încetează lucrul, și pentru aceasta sînt și concediați.

¹¹ Ibidem, dos. nr. 6/1930, f. 189.

¹² Ibidem, dos. nr. 27/1929, f. 564.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibidem, dos. nr. 6/1930, f. 190.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid. (tabel reprodus exact după raportul nr. 464/23.III.1932).

Tovarășii lor de muncă au rămas indignați de o asemenea măsură. Ca urmare, „în ziua de 15 martie 1932, la orele 8” începe o mare demonstrație din cauză că salariile erau „neachitate pe două luni și jumătate, pontajul neregulat la zilele lucrate și prețurile prea mari la alimentele de primă necesitate”. Din raportul din 23 martie 1932, rezultă că „legiunea de jandarmi a intervenit pentru a menține ordinea” și că la demonstrație au participat 1000 de lucrători. A doua zi mișcarea s-a întins la minele din Doicești (Valea Bradului). În timpul demonstrațiilor, „s-au făcut întruniri de amenințări”, dar pînă la urmă s-au achitat „aproape în întregime salariile muncitorilor”.

Peste cîteva săptămîni, adică la 1 mai 1932, în bazinul carbonifer Șotînga-Doicești „s-a sistat complet extracția și toți lucrătorii au fost concediați”¹⁷.

Această prăbușire s-a datorat faptului că C.F.R.-ul, care era principalul beneficiar al minelor de lignit din Doicești-Șotînga, și-a redus mereu cota de aprovizionare de aici, completîndu-și nevoile din bazinul Petroșani-Lupeni. Această măsură a lovit în mineri și ei cu disperare căutau tot felul de soluții. O delegație alcătuită din 4 lucrători s-a dus la Ministerul Muncii, la Ministerul Comunicațiilor, la Palatul regal, la Parlament, fără a obține mai mult decît promisiuni.

Disperați de atîtea încercări zadarnice, minerii hotărăsc să plece în corpore la București. Pentru aceasta, ei încearcă să se organizeze. Timp de cîteva zile, emisarii lucrătorilor au făcut mobilizarea prin comunele învecinate.

Duminică 10 aprilie 1932, începînd de la orele 10, minerii au făcut o mare întrunire în comuna Șotînga. Aflînd de această întrunire, comandantul legiunii de jandarmi a încercat să-i aresteze pe cei patru delegați care fuseseră la București și care erau considerați „capi de răscoală”. La orele 10,30, cînd a sosit inspectorul șef al Inspectoratului muncii, „la primărie se găseau d-l căpitan Enescu, comandantul legiunii de jandarmi, d-l Bucurescu, pretorul plășii Tîrgoviște și d-l Mihai Bendic, unul din proprietarii minelor de lignit”¹⁸, iar în fața primăriei „se strînseseră cam vreo 200 mineri din Șotînga, căci ceilalți din comunele învecinate fuseseră opriți de jandarmi care din ajun erau concentrați în comuna Șotînga”.

Comandantul de jandarmi voia să aresteze în special pe „cei patru mineri care fuseseră în zilele de 20 și 31 martie la Palatul regal și Ministerul Muncii, considerîndu-i ca instigatori”. Din cercetările făcute, s-a constatat că minerii „primiseră de 2 zile răspunsul la plîngerea ce au depus la Palatul regal, dar răspunsul nu-i satisfăcea”.

¹⁷ Ibidem, dos. nr. 12/1932, f. 17.

¹⁸ Ibidem, f. 18.

Prin emisarii care au dus știrea acestei convocări. „se pusese în vedere tuturor (minerilor n.n.) ca fiecare să-și ia merinde pe 3—4 zile, căci vor pleca la București. În timpul cercetărilor, s-a mai constatat că peste 1.500 de mineri răspuseseră la acest apel, dar n-au putut ajunge în Șotînga, fiind opriți în drum“¹⁹.

La amenințările comandantului și la promisiunile pretorului că se vor mai face și alte intervenții, „lucrătorii s-au împrăștiat“²⁰.

În luna mai 1932, direcțiunea căilor ferate „și-a dărimat biroul de recepționarea cărbunelui din gara Doicești“²¹ și cu aceasta orice speranță de îmbunătățire a soartei minerilor era exclusă.

În perioada mai 1932—1 august 1933, minele de lignit din Șotînga, Doicești, Aninoasa, au stat închise, iar minerii au șomac. Numai o mică parte și-a găsit de lucru la alte întreprinderi sau la lucrările deschise de Primăria orașului Tîrgoviște pentru construcția halei de alimente.

Minerii n-au dezarmat. Ei și-au trimis aproape săptămînal delegați la București, pentru a determina căile ferate să reia aprovizionarea cu cărbune și din bazinul Doicești-Șotînga. După un an de reclamații și presiuni, autoritățile sînt nevoite să le satisfacă această cerere. La 1 august 1933, căile ferate acceptă să-și reînceapă aprovizionările de aici, dar acum muncitorii declară că nu vor relua lucrul decît cu condiția ca între ei și patroni să se încheie un nou contract colectiv scris.

Neputînd să-i potolească pe cei „980 de muncitori care de la 22 iulie au început să se agite“²², patronii sînt nevoiți să accepte tratative cu aceștia. Astfel stînd lucrurile, se organizează o ședință pentru tratative la care „din partea muncitorilor participă : Grigore Ion Vișan, Ion Preda, Ion Toma, Briceag, Ion Grigorescu, Constantin Canache și alți 10, reprezentînd toate minele din bazinul Doicești-Șotînga“²³. În urma tratativelor, muncitorii obțin un nou contract colectiv de muncă ale cărui prevederi principale erau :

„art. 1. Timpul de lucru se fixează la 8 ore pe zi și 48 pe săptămîină.

art. 2. Se vor respecta zilele de odihnă : duminicile și zilele decretate ca sărbători legale.

art. 3. Munca suplimentară se va plăti cu un spor de 25%⁰.

art. 10. Se vor da muncitorilor concedii plătite, în conformitate cu articolele 49—50 din lege...“²⁴.

¹⁹ Ibidem, dos. nr. 6/1932, f. 23.

²⁰ Ibidem, f. 25.

²¹ Ibidem, dos. nr. 5/1932, f. 51.

²² Ibidem, dos. nr. 10/1933, f. 1.

²³ Ibidem, dos. nr. 12/1933, f. 1—13.

²⁴ Ibid.

CONTRIBUTIONS A L'HISTOIRE DU MOUVEMENT OUVRIER DU DISTRICTE
DE DIMBOVIȚA PENDANT LA PÉRIODE DE LA CRISE GÉNÉRALE
DE 1929 — 1933

— Résumé —

L'article nous présente les grèves et les puissantes démonstrations des mineurs du bassin carbonnier de Șotinga, Doicești et Aninoasa, qui se sont produites par suite de leurs misérables conditions de vie. Rien qu'entre 1929—1933 cinq grandes grèves se sont déclanchées auxquelles plus de 2.500 personnes ont participé. Les autorités ont essayé d'employer la force pour étouffer ces mouvements. Une conséquence de la crise : pendant 1929—1933 les principales mines ont été fermées.

Le 1-er août 1932 les mines ont recommencé leurs activité et les ouvriers ont obtenu un nouveau contract collectif de travail, à la suit de la pression exercée par les forces ouvrières.